

Payg'ambarlik Ruhi: Yarim tunda yangragan nido

Habaquqning Ikki Lavhi

Jeff Pippenger

2012-10-13

Tushuntirish so'zi

Yaqinda biz veb-saytimizda ifodalangan turli tillarga tarjima qilinishi uchun Habakkukning Ikki Jadvali transkripsiyasini tayyorlashni boshladik. Og'zaki taqdimotni yozma taqdimotga aylantirish vazifasi, agar kishi og'zaki taqdimotni yozma taqdimotga aylantirish uchun bosib o'tilishi lozim bo'lgan barcha murakkab bosqichlar bilan, shuningdek materialni oxir-oqibat veb-saytdagi turli tillarga tarjima qilishning zarur qiyinchiliklari bilan tanish bo'lmasa, anglab yetilishi mumkin bo'lganidan ancha murakkabroq vazifadir. Biz to'qson besh taqdimotning birinchisini nusxa-tahrir qilishni endigina boshladik va men yana bir bosqichni kashf qildimki, biz undan ham o'tishimiz kerak ekan. Bu ushbu xabarning 1989 yildan to hozirgi tariximizgacha bo'lgan izchil rivojlanishiga taalluqlidir.

Taxminan o'n besh yil avvalgi taqdimotlarda ayrim haqiqatlar tushunishning go'daklik holatida edi. Men aniqlik kiritishim lozim bo'lgan o'sha haqiqatlarning birinchisi — Milleritlar tarixida ikkinchi farishtaning kelishidir. O'sha paytda men ikkinchi farishta Protestant cherkovlari Millerning birinchi farishta xabari haqidagi taqdimotiga qarshi o'z eshiklarini yopa boshlaganlarida, 1843 yilning tugashi bilan bog'liq holda, kelgan deb tushungan edim. William Miller 1843 yil 1843 yil 22 martda boshlangan va 1844 yil 22 martda tugaganini ko'rsatadi, deb ishongan vaqt hisobiga tayangan edi. U oxir-oqibat ikki muqaddas jadvalga joylashtirilgan uch bashorat 1843 yilda yakun topadi, deb o'ylagan va o'sha yil 1844 yil 22 martda tugaydi, deb ishongan edi. U ikki jihatda xato qilgan edi.

Doniyorning o'n ikkinchi bobidagi 1335 kun haqidagi uch bashorat, Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi "yetti zamon"ning 2520 yili va Doniyorning sakkizinchi bobidagi 2300 kun, Miller tomonidan 1844 yilning mart oyida yakun topadi, deb tushunilgan edi. Shundan keyin Rabbiy Samuel Snowni bashoratlar 1843 yilda emas, balki 1844 yilda tugashini tushunishga yo'naltirdi. Snow vaqt hisobida karaitlar hisobini qo'lladi; bu Miller ilgari qo'llab kelgan vaqtni tatbiq etish usuli emas edi. Miller yilni bahordan bahorgacha deb belgilovchi rabbinik/tengkunlikka asoslangan vaqt hisobidan foydalanib kelgan edi.

Habakkukning Ikki Lavhasi haqida taqdim etayotganimizda, biz bu tarixiy haqiqatni tushunmagan edik va Millerning tajribasidan foydalanib, 1844-yil 22-martni ikkinchi farishtaning kelishi hamda kechikish davrining boshlanishi sifatida belgilayotgan edik. Men shuni tushungan edim va hanuz tushunamanki, o'sha farishtaning kelishi protestantlar Millerning birinchi farishta haqidagi xabarini rad etgan paytga to'g'ri keladi, va quyidagi parcha men uchun asosiy murojaat nuqtasi edi.

“1842-yil iyun oyida janob Miller Portlenddagi Casco Street cherkovida o‘zining ikkinchi ma’ruzalar turkumini o‘tkazdi. Men bu ma’ruzalarda qatnashishni buyuk imtiyoz deb bildim; chunki men tushkunliklarga berilgan edim va Najotkorim bilan uchrashishga tayyor emasligimni his qilardim. Bu ikkinchi turkum shaharda birinchisiga qaraganda ancha ko‘proq hayajon uyg‘otdi. Juda kam istisnolardan tashqari, turli konfessiyalar janob Millerga qarshi o‘z cherkovlarining eshiklarini yopdilar. Turli minbarlardan aytilgan ko‘plab va‘zlar ma’ruzachining go‘yoki mutaassibona xatolarini fosh etishga intildi; biroq tashvishli tinglovchilarning olomonlari uning yig‘ilishlariga qatnashdilar, va ko‘plar bino ichiga kira olmadilar. Jamoatlar odatdagidan tashqari sokin va diqqatli edilar.” Life Sketches, 27.

Men eshiklarning Millerning xabariga yopilishi birinchi farishtaning rad etilishining boshlanishini belgilaganini tushundim, va Millerning ravviniy/tengkunlikka asoslangan vaqt hisobiga doir tushunchasiga muvofiq holda, 1844-yil 22-mart 1843-yilning yakunini belgilagan, deb faraz qildim. Millerning 1842-yil iyunida Portlenddagi taqdimoti aslida bosqichma-bosqich kechgan bir rad etilishni aniqlab beruvchi bir belgi bo‘lib, u oxir-oqibat 1844-yil 18-aprelda yakunlandi, biroq taqdimotlar vaqtida biz Samuel Snouning karaitlar hisobiga asoslangan vaqtni qo‘llashini hali anglab yetmagan edik.

Biz nusxa tahririni boshlagan birinchi taqdimotda men o‘sha vaqtda qayd etilgan narsa hozir biz ta’lim berayotgan narsaga ziddek ko‘rinishini anglay boshladim. Ham shunday, ham unday emas. Bu shunchaki ikkinchi farishtaning bosqichma-bosqich kirib kelishiga berilgan bir urg‘u, shuningdek, bu xabarning bosqichma-bosqich muhrdan ochilishining bir tasviridir; xuddi Millerchilar tarixida ham shunday bo‘lgan. Ushbu izohli qayd bizning 1844-yil 19-aprelni birinchi Millerchi ko‘ngilsizlik sifatida aniqlashimiz va o‘tmishda nima ta’lim berilganligi sababli qoqilganlarga javob bo‘lishi kerak.

“Birinchi va ikkinchi xabarlar 1843 va 1844 yillarda berilgan edi, va biz hozir uchinchi xabarning e’lon qilinishi ostidamiz; biroq bu uchala xabarning hamon e’lon qilinishi lozim. Ular haqiqatni izlayotganlarga qayta yetkazilishi hozir ham, avvalgidek, xuddi shunchalik muhimdir. Biz qalam va ovoz orqali bu e’lonni yangratmog‘imiz, ularning tartibini hamda bizni uchinchi farishtaning xabariga olib keladigan bashoratlarning tatbiqini ko‘rsatmog‘imiz kerak. Birinchi va ikkinchisiz uchinchi bo‘lishi mumkin emas. Biz bu xabarlarni dunyoga nashrlar va ma’ruzalar orqali yetkazmog‘imiz, bashoratli tarix silsilasida bo‘lgan narsalarni ham, bo‘ladigan narsalarni ham ko‘rsatmog‘imiz kerak.” Selected Messages, 2-kitob, 104.

Habakkukning Ikki Lavhasi 1 / 95

Habakkukning Ikki Lavhasi va Yarim Tun Faryodiga Kirish

Ushbu turkumda biz Xabaquqning ikki jadvali — 1843 va 1850-yilgi Jadvallarni — uzoqroq muddat davomida ko‘rib chiqamiz. Biz Avval Yarim Tungi Nido o‘z o‘rniga qo‘yishdan boshlaymiz. Ta’kidlanganidek, dastlabki taqdimotlarning ko‘p qismi bu xabarga oshno bo‘lganlar uchun takroriy ko‘rib chiqish bo‘ladi, biroq biz ushbu xabarga yangi bo‘lgan kishilar ham o‘rganishi mumkin bo‘lgan bir turkumni tayyorlayotganimiz sababli, ular uchun ayrim asosiy g‘oyalarni bayon etishimiz kerak. Biz Yarim Tungi Nidodan boshlaymiz va e’tiborimizni Ellen

Uaytning birinchi vahiyida uchraydigan bir jihatga qaratamiz. Keling, Christian Experience and Teachings, 57-betdagi birinchi xatboshini o'qiylik.

1844-yilda vaqt o'tganidan ko'p o'tmay, menga ilk ochiq vahiy berildi. Men Meyn shtatining Portlend shahrida Masihdagi aziz bir opa-singil bo'lgan, yuragi meniki bilan chambarchas bog'langan missis Hainesni ziyorat qilayotgan edim. Biz besh kishi — barchamiz ayollar — oilaviy qurbongoh oldida sokin tiz cho'kkan edik. Biz ibodat qilayotganimizda, Xudoning qudrati ilgari hech qachon bo'lmagan darajada ustimga tushdi.

Yuraklari Oqsocha Uayt bilan chambarchas bog'langan bu besh ayol Xudoning qudratining hech bir namoyon bo'lishiga qarshi chiqmayotgan edilar. E'tiborlisi shundaki, ularning barchasi ayollar edi, bu esa jamoatni ifodalaydi, va ular besh kishi edilar, buni besh dono bokira qiz sifatida ko'rish mumkin. Bu shunchaki bir kuzatuvdir.

Men go'yo nur bilan o'ralgandek edim va yerdan tobora balandroqqa ko'tarilayotgandek tuyuldim. Men dunyoda advent xalqini izlab qaradim, biroq ularni topa olmadim. Shunda bir ovoz menga dedi: "Yana qara va biroz balandroqqa qara." Shundan so'ng ko'zlarimni ko'tardim va dunyodan ancha yuqorida barpo etilgan to'g'ri va tor bir yo'lni ko'rdim. Shu yo'lda Advent xalqi yo'lning narigi uchida joylashgan shaharga qarab ketayotgan edi. Yo'lning boshida, ularning ortida, yorqin bir nur o'rnatilgan edi; farishta menga bu nur Yarim tun faryodi ekanini aytdi. Bu nur butun yo'l bo'ylab porlab, oyoqlari qoqilib ketmasligi uchun ularga yorug'lik berar edi. Agar ular ko'zlarini oldilarida, ularni shaharga boshlab borayotgan Isoga mahkam qadab tursalar, omonda edilar. Ammo ko'p o'tmay ayrimlari holdan toyib, shahar hali juda uzoqda ekanini aytdilar va ular unga bundan oldinroq kirgan bo'lishni kutgan edilar. Shunda Iso ularga O'zining ulug'vor o'ng qo'lini ko'tarib dalda berar edi, va Uning qo'lidan advent jamoasi uzra hilpirab taraladigan bir nur chiqardi, ular esa: "Alleluia!" deb qichqirishardi. Boshqalari esa ortlaridagi nurni shoshqaloqlik bilan inkor etib, ularni bunchalik uzoqqa boshlab chiqqan Zot Xudo emas edi, dedilar. Shunda ortlaridagi nur so'nib qoldi va oyoqlari tamomila zulmat ichida qoldi; ular qoqilib, mo'ljaldan ham, Isodan ham ko'zdan yo'qotib, yo'ldan pastga, quyidagi qorong'i va yovuz dunyoga qulab tushdilar.

Uilyam Miller va Yarim Tun Nidosi

Ushbu birinchi taqdimotda, bir necha masalalarni belgilab olganimizdan so'ng, 1844-yil dekabr oyida bo'lib o'tgan Adventistlarning Low Hampton konferensiyasini muhokama qilamiz. Ushbu konferensiyada ayrim Millerchilar to'plandilar va William Miller Yarim tun faryodi haqidagi tushunchani rad etdi. Bu yerdagi mantiq shundan iboratki, bu vahiy, garchi barchamiz uchun bo'lsa-da, ayniqsa William Miller uchun edi.

Xuddi o'sha oyning o'zida Uilyam Miller o'zlarining ortidagi nurni — Yarim Tun Nidosini — inkor etdi; bu esa uning quyida joylashgan yovuz dunyoga, so'qmoqdan yiqilib tushishiga sabab bo'lardi. Biz buning oqibatlarini ko'rib chiqamiz. Tarixiy dalillar shuni ko'rsatadiki, milleritchilarning barchasi o'zlari o'n bokira haqidagi masalni bajo keltirayotganlariga ishonishgan; bu ular orasida hammaga ma'lum edi. Biz Uilyam Miller Yarim Tun Nidoning nima ekanini tushunganini ko'rsatamiz. Miller Yarim Tun Nidosi Doniyor 8:14 va Vahiy 14:6–9 dagi

hukm soati xabari ekaniga ishongan. U 1830-yillarning boshida e'lon qilishni boshlagan xabarni Yarim Tun Nidosi, ya'ni: "Mana, kuyov kelmoqda", deb bilgan va Iso kuyov sifatida dunyoga kelayotganiga ishongan.

Millerchilar tarixining katta qismi davomida ular o'zlarini o'nta bokira haqidagi masalni bajo keltirayotgan deb ishongan edilar, ammo Yarim tun nidosi o'zlari e'lon qilib kelgan xabarni tasvirlaydi, deb o'ylagan edilar. Biroq 1844 yilning yoziga kelib, yangi va to'g'ri tushuncha paydo bo'ldi: Yarim tun nidosi Yettinchi oy harakati edi, unda Isoning yettinchi oyning o'ninchi kuni kelishi kutilgan edi. Ana shu haqiqiy Yarim tun nidosi edi. Miller 1844 yil dekabrda haqiqiy Yarim tun nidosini rad etganida, u 1844 yil yozidagi tarixni rad etayotgan va bu shunchaki 1830-yillardagi umumiy xabar edi, degan avvalgi nuqtai nazariga qaytayotgan edi. Yarim tun nidosining dinamikasini tushunish nihoyatda muhimdir. Agar siz 2520 ni Millerchilar tushungandek tushunmasangiz, Yarim tun nidosini tushuna olmaysiz. Agar Yarim tun nidosini Millerchilar tushungandek tushuna olmasangiz, quyida joylashgan fosiq dunyoga eltuvchi yo'ldan chiqib ketasiz.

Ushbu taqdimotda biz bugungi kunda adventizm tomonidan ochiqchasiga rad etilayotgan jadvaldagi ayrim haqiqatlardan boshlaymiz. Yettinchi kun Adventistlar Jamoatining Injiliy Tadqiqotlar Instituti hamda adventist ilohiyotchilarining aksariyati 2520-ni rad etadi. Biz davom etar ekanmiz, bunga Muqaddas Kitob asosida to'xtalamiz, ammo avvalo Ellen White 2520-ni to'liq ma'qullashini ko'rsatamiz. Institut va ilohiyotchilarning aksariyati, shuningdek, Kundalik haqidagi kashshoflar tushunchasini ham rad etadilar. Biz Kundalikning butparastlik ekanligi haqidagi kashshoflar tushunchasini rad etish — Bashorat Ruhini rad etish ekanini ko'rsatamiz. Institut, shuningdek, karnaylar haqidagi kashshoflar tushunchasini — Beshinchi va Oltinchi Karnayni — ham omma oldida rad etadi. Biz karnaylar haqidagi kashshoflar tushunchasini rad etish Bashorat Ruhini rad etish ekanini ko'rsatishdan boshlaymiz.

Bugungi kunda adventistlarning aksariyati 1290 va 1335 haqida, eng yaxshi holatda ham, noaniq tasavvurga ega. 1335 haqidagi kashshoflar tushunchasiz, 1844-yil 22-martda boshlangan kutish vaqtini aniqlash uchun Muqaddas Kitobga asoslangan hech qanday asos yo'q. Kutish vaqtini tushunmasdan turib, Yarim tun faryodining dinamikasini anglab bo'lmaydi. Yarim tun faryodini tushunmasdan, kishi pastdagi yovuz dunyoga olib boruvchi yo'ldan chiqib ketadi. Biz bu haqiqatlarni chizmada Bashorat Ruhi tomonidan berilgan ravshan tasdiq nuqtai nazaridan ko'rsatamiz, so'ngra ularni Xudoning Kalomidan tahlil qilamiz. Ammo avvalo, Milleriylar tarixini nimalar o'rab turganini va Yarim tun faryodini nima yuzaga keltirganini ko'rishimiz kerak.

Milleritlar tarixi va Birinchi Farishtaning kelishi

Biz Millerchilar tarixini ko'rsatish va 1798-yil masalasiga murojaat etish uchun Uriah Smithning *Thoughts on Daniel and Revelation* asarining 521-betidan boshlaymiz. Uriah Smith shunday yozadi: "Vahiy 10 dagi voqealar xronologiyasi bu farishta Vahiy 14 dagi birinchi farishta bilan aynan bir xil ekanligi orqali yanada aniq belgilanadi." Vahiy 10 da qudratli bir farishta qo'lida ochiq kichik kitob bilan osmondan tushib keladi. Ellen White bizga bu qudratli farishta Iso Masih ekanini, kichik kitob esa Doniyor kitobi ekanini bildiradi. O'ninchi bobning oxiriga kelib,

Yuhannoga og‘zida shirin, qornida esa achchiq bo‘ladigan o‘sha kichik kitobni yeyish aytiladi. Yuhanno Millerchilar tarixini ifodalaydi; u yerda Doniyor xabari shirin bo‘ladi, ammo achchiq umidsizlikka olib keladi. Kashshoflarga ko‘ra, Vahiy 10 dagi qudratli farishta Vahiy 14 dagi birinchi farishtadir — ular aynan bir farishtadir.

Biz ko‘pincha Vahiy kitobidagi bu farishtalar haqida aniq to‘xtalib o‘tishga ko‘p vaqt ajratmaymiz, ammo shunday qilishimiz kerak. Vahiy 10-bobdagi qudratli farishta, shuningdek, William Miller ishonganidek, Vahiy 14-bobdagi birinchi farishtaning ishini amalga oshirish orqali Yarim Tun Nidosini bajo keltirayotgan farishtadir: “Xudodan qo‘rqinglar va Unga ulug‘lik beringlar, chunki Uning hukm soati keldi.” Uning hukm soati Daniel 8:14 ga ishora qiladi. Bu farishtalar amalga oshirilgan ishning turli jihatlarini ko‘rsatadi.

Uriya Smitga qaytadigan bo‘lsak: “Vahiy 10 dagi voqealarning xronologiyasi yana shundan ham aniqroq belgilanadiki, bu farishta Vahiy 14 dagi birinchi farishta bilan aynandir.” U ularni nima bog‘lashini tushuntiradi: ikkalasining ham e‘lon qilishi lozim bo‘lgan alohida bir xabari bor, ikkalasi ham o‘z e‘lonini baland ovoz bilan aytadi, ikkalasi ham Yaratganga ishora qiluvchi o‘xshash tilni ishlatadi, va ikkalasi ham vaqtini e‘lon qiladi — biri vaqt endi bo‘lmasligiga qasam ichadi, boshqasi esa Xudoning hukmi soati kelganini e‘lon qiladi. Vahiy 14:6 dagi xabar oxirzamonning boshlanishi ushbu tomonda joylashgandir.

Uriya Smitning aytishicha, oxirzamon vaqti 1798-yildir, Vahiy 14 dagi xabar esa shundan keyin keladi. U shunday yozadi: “Lekin Vahiy 14:6 dagi xabar oxirzamon vaqti boshlanishidan keyingi davrga taalluqlidir. Bu Xudoning hukm soati kelganining e‘lonidir, demak, u o‘z tatbiqini oxirgi avlodda topishi kerak. Pavlus hukm soati kelganini va‘z qilmagan. Lyuter va uning hamkorlari ham buni va‘z qilmaganlar. Pavlus hali kelajakda bo‘lgan hukm to‘g‘risida, noaniq uzoq kelajak sifatida mulohaza yuritgan, Lyuter esa uni o‘z zamonidan kamida uch yuz yil keyinga qo‘ygan. Bundan tashqari, Pavlus jamoatni Xudoning hukm soati kelganini e‘lon qiluvchi har qanday bunday va‘zdan muayyan bir vaqtgacha ogohlantiradi.” 2 Salonikaliklarga 2:1–3 da Pavlus shunday deydi, avval muradlik kelmaguncha va gunoh odami oshkor etilmaguncha, Masihning kuni yaqin emas. Pavlus gunoh odamini, kichik shoxni, papalikni tilga oladi va uning hukmronligi davom etgan butun davrni ehtiyotkorlik bilan qamrab oladi; bu hukmronlik 1260 yil davom etib, 1798-yilda nihoyasiga yetdi.

1798-yilda Masihning kuni yaqinlashganini e‘lon qilishga qarshi bo‘lgan cheklov barham topdi. Oxirzamon vaqti boshlandi, va kichik kitobdan muhr olib tashlandi. O‘shandan beri Vahiy 14-bobdagi farishta chiqib bordi. Uriya Smit shunday deydi: “Agar buni ko‘rsangiz, 1798-yildan beri birinchi farishtaning xabari chiqib bormoqda. 1798-yilda Vahiy 14-bobning birinchi farishtasi tarixda paydo bo‘ladi” — bu kashshoflar tushunchasidir. “O‘shandan beri Vahiy 14-bobdagi farishta Xudoning hukmi soati kelganini e‘lon qilib kelmoqda, va o‘ninchi bobdagi farishta dengiz va quruqlik ustida o‘z o‘rnini egallab, vaqt endi bo‘lmasligi haqida qasam ichdi. Ularning aynanligi shubhasizdir. Bittasini joylashtiradigan barcha dalillar boshqasi uchun ham kuchlidir. Hozirgi avlod ushbu ikki bashoratning amalga oshirishini ko‘rmoqda. Ayniqsa 1840-yildan 1844-yilgacha bo‘lgan davrdagi advent va‘zida ularning to‘liq va mufassal bajo bo‘lishi boshlandi.”

Smith Vahiy 14-bobdagi birinchi farishtaning 1798-yilda kelishiga nisbatan 1840 va 1844-yillarni qayd etadi, biroq u xabar qudrat bilan ta'minlangan 1840-yilda ham birinchi farishtani belgilaydi. Adventning va'z qilinishida, ayniqsa 1840-yildan 1844-yilgacha, ularning to'liq bajo bo'lishi boshlandi. Farishtaning bir oyog'i dengizda, bir oyog'i esa quruqlikda turgan holati uning e'loni keng ko'lamga ega ekanini bildiradi. Xabar okeandan oshib o'tishi va turli xalqlarga yoyilishi kerak edi, va advent xabari haqiqatan ham dunyodagi har bir missionerlik stansiyasiga yetib bordi. 1840-yildan boshlab, Ellen Whitega ko'ra, birinchi farishtaning xabari dunyodagi har bir mission stansiyasiga olib borildi. Bu Muqaddas Kitob bashoratidagi yil-kun tamoyili Usmonli imperiyasining qulashi bilan tasdiqlanganda amalga oshdi. Hozir bu yerda tafsilotlar bilan shug'ullanmayapmiz, balki Millerchilar tarixini va Yarim tun faryodining dinamikasini yoritish uchun zamin hozirlamoqdamiz.

Asosiy tarixiy voqealar: 1833-yil va yulduzlarning qulashi

1833-yilda yulduzlarning qulash hodisasi yuz berdi. Ellen Uayt "Buyuk kurash" asarining 333-betida shunday deydi: "1833-yilda, Miller Masihning tez orada kelishiga doir dalillarni omma oldida taqdim eta boshlaganidan ikki yil o'tgach, Najotkor O'zining ikkinchi kelishining alomatlarini sifatida va'da qilgan belgilar ichida so'nggisi namoyon bo'ldi. Iso shunday degan edi: 'Yulduzlar osmondan tushadi.' Matto 24:29. Vahiyini olayotib, Xudoning kunini xabar qilishi lozim bo'lgan manzaralarni ko'rgan Yuhanno esa shunday bayon qiladi: 'Osmon yulduzlari yerga tushdi, xuddi kuchli shamol silkitgan anjir daraxti xom mevalarini to'kkanidek.' Vahiy 6:13. Bu bashorat 1833-yil 13-noyabrda buyuk meteor yog'inida hayratlanarli va ta'sirchan tarzda amalga oshdi."

Uilyam Millerning guvohligi shunday bayon qiladi:

«1833 yilning yozida, shanba kuni nonushtadan keyin men yozuv stolimga bir masalani ko'rib chiqish uchun o'tirdim; ishga chiqish uchun o'rnimdan turganimda esa, qalbimga har qachongidan ham kuchliroq tarzda shunday so'z urildi: "Borib, buni dunyoga ayt." Bu taassurot shunchalik to'satdan va shunchalik kuch bilan keldiki, men yana kursimga o'tirib: "Men bora olmayman, Rabbim", dedim. "Nega?" degan javob go'yo menga qaytgandek bo'ldi; shunda barcha uzrlarim, qobiliyatdan mahrumligim ko'z oldimga keldi. Ammo iztirobim shu qadar kuchaydiki, men Xudo bilan tantanali ahd qildim: agar U yo'lni ochsa, men borib, dunyo oldidagi burchimni ado etaman. "Yo'lni ochish deganing nimani anglatadi?" degan savol go'yo menga keldi. Men dedim: agar biror joyda omma oldida so'zlashga taklif etilsam, borib ularga Muqaddas Kitobda Rabbiyning kelishi haqida topganlarimni aytaman. Shu zahoti butun yukim ko'tarildi. Men esa, ehtimol, bunday da'vatga duchor bo'lmasligimdan quvondim; chunki menga hech qachon bunday taklif bo'lmagan edi, sinovlarim ma'lum emas edi va mehnat maydonining biror joyiga taklif etilishimga umidim ham juda kam edi. Oradan taxminan yarim soat o'tgach, men hali xonadan chiqmasimdan turib, yashash joyimdan qariyb o'n olti mil naridagi Drezdendan janob Guilfordning o'g'li kirib keldi va otasi uni mening oldimga yuborganini, men u bilan uyiga borishimni istayotganini aytdi; men esa, chamamda, u meni biror ish yuzasidan ko'rmoqchidir, deb o'yladim. Men undan nimani istayotganini so'radim. U javob berdi: ertasi kuni ularning cherkovida va'z bo'lmas ekan, otasi esa Rabbiyning kelishi mavzusida xalqqa gapirib berishim uchun borishimni xohlar ekan. Men

o‘zim qilgan ahd sabab darhol o‘zimdanda g‘azablandim. Men shu zahoti Rabbiyga qarshi bosh ko‘tardim va bormaslikka qat’iy qaror qildim. Bolaga hech qanday javob bermasdan uni qoldirib, qattiq iztirob ichida yaqin atrofdagi bir daraxtzorga chekindim. So‘ng qariyb bir soat davomida Rabbiy bilan olishdim, U bilan qilgan ahdimdan xalos bo‘lishga urinib ko‘rdim, ammo hech qanday yengillik topa olmadim. Vijdonimga shunday so‘z qattiq bosildi: “Sen Xudo bilan ahd tuzib, uni shunchalik tez buzasanku?” Bunday qilishning haddan tashqari gunohkorligi meni bosib ketdi. Oxiri men bo‘ysundim va Rabbiyga va‘da berdim: agar U meni quvvatlantirsa, men boraman va mendan nima talab qilsa, barchasini ado etish uchun menga marhamat hamda qobiliyat berishiga tayanaman. Men uyga qaytdim va bolaning hanuz kutib turganini ko‘rdim. U tushlikdan keyingacha qoldi, men esa u bilan birga Drezdenga qaytdim.»

1833-yilning yozida Miller xabarni omma oldida ana shu tarzda taqdim eta boshladi. 1833-yil dekabrda esa yulduzlarning qulash hodisasi uning xabariga tantanavor jiddiyat bag‘ishladi.

1840: Bashoratning amalga oshishi va Usmonliylar imperiyasi

1840-yilda Ellen White bashoratning diqqatga sazovor bir bajo bo‘lishi haqida izoh beradi. Ruhiy Bashoratda bu parcha ko‘pincha bahs-munozaraga sabab bo‘ladi; ayrimlar Uni Buyuk Kurash asariga Uriah Smith kiritgan, deb da’vo qiladilar, ammo bu da’volar asossizdir. U 1840-yilgacha yetaklab kelgan bashoratli bajo bo‘lishlar ketma-ketligi, jumladan yulduzlarning qulashini va Qorong‘i Kunni nazarda tutib so‘zlamogda. U shunday yozadi: “1840-yilda bashoratning yana bir diqqatga sazovor bajo bo‘lishi keng ko‘lamli qiziqish uyg‘otdi.”

U insoniy bashoratni, ya’ni faqat Yosiyo Litchning oldindan aytganini emas, balki Muqaddas Kitobdagi bashoratni nazarda tutadi.

Ikki yil avval, ikkinchi kelishni va’z qilayotgan yetakchi xizmatchilardan biri bo‘lgan Josiah Litch Usmonli imperiyasining qulashini oldindan aytib, Vahiy 9-bobning sharhini nashr etdi. Uning hisob-kitoblariga ko‘ra, bu qudrat 1840-yil 11-avgustda ag‘darilishi kerak edi. Belgilangan vaqtda Turkiya o‘z elchilari orqali Yevropaning Ittifoqchi Davlatlari himoyasini qabul qildi va shu tariqa o‘zini xristian xalqlari nazorati ostiga qo‘ydi. Bu voqea bashoratni aynan amalga oshirdi. Bu ma’lum bo‘lgach, ko‘pchilik Miller va uning hamkorlari qabul qilgan bashoratni talqin qilish tamoyillarining to‘g‘riligiga ishonadi, va Advent harakatiga ajoyib bir turtki berildi. Ilmli va martabali kishilar Millerga qo‘shilib, uning qarashlarini va’z qilish va nashr etishda ishtirok etdilar, va 1840-yildan 1844-yilgacha bu ish tez sur’at bilan kengaydi.

Uriya Smit bizga Vahiynoma 14-bobdagi birinchi farishta 1798-yilda kelganini aytgan edi, biroq u Vahiynoma 10-bobdagi farishtaning o‘zidir. Vahiynoma 10-bobda Yuhannoga farishtaning qo‘lidan kichik kitobni olib, uni yeyish buyuriladi, va u uning og‘zida shirin bo‘ladi. Millerchilar xabari 1840-yil 11-avgustda, Muqaddas Kitob bashoratining yil-kun tamoyiliga asoslanib, Usmonli imperiyasining qulashini ikki yil davomida oldindan aytib kelganlaridan so‘ng, shirin bo‘ldi. Hodisa aynan bajo bo‘lgach, ular e’lon qilib kelgan xabar og‘izlarida shirin bo‘ldi.

1840-yil 11-avgust kuni xabar ularning og‘zida shirin bo‘ldi. Yuhannoga tushib kelgan farishtaning qo‘lidan kichik kitobni olish aytiladi. Farishta 1840-yil 11-avgustda tushib keladi va

Vahiy 10 dagi bu farishta Vahiy 14 dagi birinchi farishtaning o‘zidir. Vahiy 14 dagi farishta 1798-yilda, oxirzamon paytida keladi, ammo uning xabari 1840-yilda qudrat bilan kuchaytiriladi. Ellen Uaytning aytishicha, voqea ma’lum bo‘lgach, ko‘pchilik Miller va uning hamkorlari qabul qilgan bashoratlarni talqin etish tamoyillarining to‘g‘riligiga ishondi. 1930-yillardan boshlab, 1919-yildan boshlangan bo‘lsa-da, ayniqsa 1930-yillarda, Adventizm Miller va uning hamkorlari qabul qilgan bashoratli talqin qoidalarini — ya’ni Muqaddas Kitobni proof text usuli bilan o‘rganish usulini — rad etdi.

1843-yilgi Jadval va Kechikish Vaqti

Tarixdagi navbatdagi yo‘lbelgi 1843 yilgi jadval bo‘lib, u 1842 yil may oyida tayyorlangan. Ellen White shunday deydi: “Men 1843 yilgi jadval Rabbiyning qo‘li bilan yo‘naltirilganini va u o‘zgartirilmassligi kerakligini, undagi sonlar U xohlaganidek ekanini hamda Uning qo‘li ayrim sonlardagi bir xatoni berkitib turganini ko‘rdim, shundayki, Uning qo‘li olib tashlanmaguncha hech kim uni ko‘ra olmas edi.” Bu jadval 1842 yil may oyida tayyorlangan bashoratli yo‘lbelgidir. 1842 yil iyun oyida protestant jamoatlari o‘z eshiklarini yopa boshladilar va ikkinchi farishta keladi.

“Guvohliklar”ning birinchi jildi, 21-betidan: “1842-yil iyun oyida janob Miller Meyn shtatining Portlend shahridagi Kasko-strit cherkovida o‘zining ikkinchi ma’ruzalar turkumini o‘tkazdi. Kamdan-kam istisnolardan tashqari, turli mazhablar janob Millerga qarshi o‘z cherkovlarining eshiklarini yopdilar.” Ellen Uayt bizga shuni ma’lum qiladiki, Yettinchi kun adventist nasroniylari sifatida biz sababdan oqibatga qarab mulohaza yuritishni o‘rganishimiz kerak. Protestant cherkovlarini o‘z eshiklarini yopishga olib kelgan sabab ushbu jadvalning joriy etilishi edi. Jadval may oyida joriy etilgach, protestant cherkovlari milleritlar adashgan mutaassiblar ekan, degan qarorga keldilar.

Birinchi hafsalapirlik keyingisidir. “Buyuk Kurash” kitobi, 393-betdan:

1842-yilning o‘zidayoq, ushbu bashoratda vahyni yozib, uni lavhalar ustida ravshan bayon etish, toki uni o‘qigan kishi yugurib borsin, degan ko‘rsatma Charlz Fitchga Doniyor va Vahiy kitoblaridagi vahiylarni tasvirlash uchun bashoratli jadval tayyorlash fikrini bergan edi. 1844-yil 22-oktabrdagi Buyuk Hafsalasi Pir bo‘lishdan sal oldin vafot etgan Charlz Fitch bu tarixda Rabbiy tomonidan ishlatilgan edi. U 1842-yil may oyida nashr etilgan jadvalni tayyorladi.

Bu jadvalning nashr etilishi Habakkukning amrining bajo keltirilishi deb qaraldi. Biroq, hech kim vahiy amalga oshishida ko‘rinadigan bir kechikishni payqamadi. Xuddi shu bashoratda bir to‘xtalish vaqti ham ko‘rsatilgan. Umidsizlikdan keyin, bu Muqaddas Yozuv muhim bo‘lib ko‘rindi: “Vahiy hali belgilangan vaqt uchundir, ammo oxirida u so‘zlaydi va yolg‘on chiqmaydi; garchi u kechiksa ham, uni kut, chunki u albatta keladi, kechikmaydi. Solih esa imon bilan yashaydi.”

Kechikish vaqti — 1844-yil 22-martda yuz bergan birinchi umidsizlikdir. Millerchilar Muqaddas Kitobdagi vaqt hisobiga tayanib, 1843-yilda dunyoning oxiri bo‘lishini bashorat qilayotgan edilar.

Rabbiy o'sha paytgacha kelmaganida, 1844-yil 22-martda birinchi umidsizlik yuz berdi. Ana shu kechikish vaqtdir.

Bu o'n bokira qizi haqidagi masaldagi, Habakkuk 2 dagi va Doniyor 12 dagi kechikish vaqtdir. Doniyor 12:11 da shunday deyilgan: "Va kundalik qurbonlik olib tashlanadigan vaqtdan boshlab..." Kashshoflar butparastlik 508-yilda, Klovis vestgotlarni mag'lub etgani bilan jilovlanganini tushunganlar. Butparastlik olib tashlangan va papalik o'rnatilgan vaqtdan boshlab (oradan o'ttiz yil o'tib, 538-yilda) 1290 kun bo'ladi. Keyingi oyatda shunday deyilgan: "Ming uch yuz o'ttiz besh kunga yetib kelib kutadigan kishi baxtlidir." 508 ga 1335 ni qo'shsangiz, 1843 bo'ladi. "1843-yilga yetib kelgan kishi baxtlidir." 1335 kechikish vaqtini belgilaydi va shunday deydi: "1843-yilga yetib kelib kutadigan kishi baxtlidir." Agar siz kundalik haqidagi kashshoflar tushunchasini, Ellen Uayt qilganidek, himoya qilsangiz, bu ravshandir.

Yana ham ravshanroq bayon etish uchun, Ishayo 30:18 da shunday deyiladi: "Shuning uchun Rabbiy kutadi". Bu yerda Rabbiy o'nta bokira haqidagi masaldagi kuyovdir va U kechikmoqda. "Va shuning uchun kuyov sizlarga inoyat ko'rsatishi uchun kechikadi, va shuning uchun U sizlarga rahm qilishi uchun ulug'lanadi, chunki Rabbiy hukm Xudosidir. Uni kutadiganlarning barchasi baxtlidir." Bu Doniyor 12:12 ga mos keladi: "1335 ga yetib kelib, kutadigan kishi baxtlidir." Kuyov 1844-yil 22-martda kechikadi. Birinchi umidsizlikka yetib kelish va keyin kutish bilan bog'liq bir baraka bor. Bu yerga kelganingizda, siz kutishingiz kerak. Nimani kutyapsiz? Habakkuk 2:3 da shunday deyiladi: "Chunki vahiy hali belgilangan vaqt uchundir, ammo oxirida u so'zlaydi va yolg'on gapirmaydi; garchi u kechiksa ham, uni kut." 1335 ga yetib kelish barakasi — bu Rabbiy Yarim Tun Nidosini amalga oshiradigan ushbu tarixga yetib kelish barakasidir.

Har kimga ham Yarim Tun Nidosida ishtirok etishga ruxsat berilmaydi. Ba'zi kishilar Millerchilar bilan birga yurganlar, ammo bu Iso Masih bilan bo'lgan o'zlarining shaxsiy tajribalari yoki Xudoning Kalomini shaxsan tadqiq etganlari uchun emas, balki qo'rquv tufayli edi. Yarim Tun Nidosi kelishidan oldin, Rabbiy bu birodarlarni harakatdan ajratib qo'yadi. Birinchi umidsizlik Yarim Tun Nidosiga tayyorlaydigan jarayonning bir qismidir. Ellen Uaytga ko'ra, agar biz buni tushunmasak, quyida joylashgan yovuz dunyoga olib boruvchi yo'ldan qulab tushamiz.

Ikkinchi Farishtaning Xabarining Qudrat Bilan Ta'minlanishi

"Early Writings" asarining 238-betidan: "Ikkinchi farishtaning xabarining oxirlariga yaqin, men osmondan tushayotgan ulkan bir nurni Xudoning xalqi ustiga yog'ilib turganini ko'rdim. Bu nurning shu'lalari quyosh kabi porloq tuyular edi va men farishtalarning: 'Mana, kuyov kelmoqda', deb hayqirayotgan ovozlari eshitdim." Bu Yarim tun nidosi edi; u ikkinchi farishtaning xabariga qudrat berishi kerak edi. Kashshoflar birinchi farishtaning xabari 1798 yilda kelganini, biroq 1840 yilda Usmonli imperiyasining qulashi bilan qudratlanganini tushungan edilar. Barcha xabarlar ma'lum bir vaqtda keladi va shundan keyin qudratlanadi. Ikkinchi farishtaning xabari 1844 yil 22 martda, protestant jamoatlari Millerchilar xabariga qarshi o'z eshiklarini yopganlarida, keladi. Yarim tun nidosi ikkinchi farishtaning xabariga qudrat beradi. Uchinchi farishtaning xabari 1844 yil 22 oktyabrda keladi va Vahiy 18 dagi qudratli farishta unga qo'shilganda qudratlanadi. Har bir xabar tarixda keladi va shundan keyin qudratlanadi. Buni

tushunish muhimdir.

Yarim tun qichqirig'i ikkinchi farishtaning xabariga qudrat bag'ishladi. Tushkunlikka tushgan azizlarni uyg'otish va ularni oldilaridagi buyuk ishga tayyorlash uchun osmondan farishtalar yuborildi. Eng iste'dodli kishilar bu xabarni birinchi bo'lib qabul qilganlar emas edi. William Miller bu xabarni birinchi bo'lib qabul qilgan emas; aksincha, uni eng oxirida qabul qilgan edi. U xabarni tushunishda eng iste'dodli edi, holbuki Samuel Snow birinchi bo'lgan edi. Ilgari ishda yetakchilik qilganlar xabarni qabul qilishda ham, qichqiriqning kuchayishiga yordam berishda ham eng oxirida bo'ldilar. Tarixan, Yarim tun qichqirig'i xabarini qabul qilgan eng oxirgi shaxs William Miller bo'lgan.

Buyuk Kurash asaridan, 376-bet:

Yarim tun faryodining quvvat bilan ta'sir etishi davrida taxminan 50 000 kishi jamoatlardan chiqib ketdi. Millerning faoliyati jamoatlarni mustahkamlashga moyil bo'lgani uchun, dastlab unga xayrixohlik bilan qaraldi; biroq xizmatchilar va diniy rahbarlar Advent ta'limotiga qarshi qaror qilganlari hamda bu mavzu yuzasidan har qanday qo'zg'alishni bostirishni istaganlari sababli, ular minbardan turib unga qarshi chiqdilar va o'z a'zolarini ikkinchi advent haqidagi va'zlarni tinglash, hatto ijtimoiy yig'inlarda o'z umidi haqida so'zlash imtiyozidan ham mahrum etdilar.

Bugungi kunda Adventist jamoatidagi ushbu xabarni jamoatda va hatto xususiy uylarida ham o'qitishni taqiqlaydigan rahbarlar bu yerda Millerit harakatida oldindan tasvirlab berilgan.

Imonlilar o'zlarini buyuk sinov va sarosima ichida topdilar. Ular o'z jamoatlarini sevishar va ulardan ajralishga ko'ngillari bo'lmas edi, biroq Xudoning Kalomi guvohligi bostirilayotganini va bashoratlarni tadqiq etish huquqlari inkor qilinayotganini ko'rganlarida, Xudoga sadoqat ularga bo'ysunishni man etayotganini his qildilar. Xudoning Kalomi guvohligini chetga surishga intilganlar Masih jamoatini tashkil etuvchilar deb qaralishi mumkin emas edi. Shu bois, ular avvalgi aloqalaridan ajralishni o'zlari uchun oqlangan deb bildilar. 1844 yilning yozida taxminan 50 000 kishi jamoatlardan chiqib ketdi.

Millerning Tushunchasi va Haqiqiy Yarim Tun Faryodi

Elder Damsteegtning Foundation of Seventh-day Adventist Message and Mission nomli kitobiga ko'ra, Miller Doniyor 8:14 ning va Vahiy 14 dagi birinchi farishtaning e'lonini Yarim Tun Faryodi — “Mana, kuyov kelmoqda”, deb hisoblagan. U bu xabar Masihning ikkinchi kelishini ko'rsatayotganiga ishongan. Miller butun tarixni Yarim Tun Faryodi deb o'ylagan, biroq Ellen White Yarim Tun Faryodi muayyan bir nuqtada amalga oshganini ta'kidlaydi. Samuel Snow o'z taqdimotini Yarim Tun Faryodi umumiy xabar bo'lgan, degan millerit ta'limotidan ajratib ko'rsatish uchun “Haqiqiy Yarim Tun Faryodi” deb nomlagan.

Eng ruhiy kishilar xabarni birinchi bo'lib qabul qildilar, va ilgari ishga boshchilik qilganlar esa uni qabul qilishda ham, faryodni kuchaytirishga yordam berishda ham eng oxirida bo'ldilar.

1833-yildan boshlab ishga boshchilik qilib kelgan William Miller, 1844-yil avgustida Yarim Tun Faryodi xabari kelganida u bilan kurashdi. U jamoatlardan ajralish masalasida ishonchsiz edi va

ko‘p yillar davomida Yarim Tun Faryodi haqida boshqa bir tushunchani ta‘lim berib kelgan edi.

Uilyam Miller shunday deb yozgan:

“Men Rabbimizning zohir bo‘lishi uchun muayyan biror kun haqida hech qachon qat‘iy ishonch hosil qilmaganman, chunki hech bir inson kunu soatni bila olmasligiga ishonar edim. Men nashr etgan barcha ma‘ruzalarimda, bu sarlavha sahifasida ham ko‘rinadi, taxminan 1843-yil haqida so‘z yuritilgan. Barcha og‘zaki ma‘ruzalarimda men tinglovchilarimga doimo shuni aytar edimki, agar hisob-kitobimda xato bo‘lmasa, muddatlar 1843-yilda nihoyasiga yetadi; biroq men oxiri bundan ham oldin kelmasligi mumkin, deb ayta olmas edim, va ular muttasil ravishda tayyor bo‘lib turishlari lozim edi. 1842-yilda ayrim birodarlar aynan o‘sha yilni juda qat‘iylilik bilan va‘z qildilar hamda men “agar” so‘zini qo‘shganim uchun meni tanqid qildilar.”

1842-yil may oyida 1843-yilgi jadval nashr etildi va birodarlar Millerga o‘z taqdimotidan “agar” so‘zini olib tashlashni aytdilar.

Miller davom etdi: “Ommaviy matbuot, shuningdek, men Rabbimizning qaytishi uchun aniq bir kun — yigirma uchinchi aprelni — belgilab qo‘yganimni ham e‘lon qilgan edi. Shuning uchun, o‘sha yilning dekabr oyida, hisob-kitobimda hech qanday xato ko‘ra olmaganim bois, 1843-yil 21-mart bilan 1844-yil 21-mart oralig‘idagi bir paytda Rabbimiz keladi, degan e‘tiqodimni e‘lon qildim.” Miller allaqachon yettinchi oyning o‘ninchi kuniga doir xulosaga kelgan edi, va Samuel Snow bu xulosadan foydalanib Yarim tun nidosini e‘lon qilishidan ancha oldin, Miller bu haqda yozgan edi. Samuel Snow 1844-yil 22-oktabr sanasini aniqlashda foydalangan mantiqni bir butun holda jamlagan shaxs aynan Miller edi.

Miller shunday deb yozgan edi: “1843 yil davomida matbuot va ayrim minbarlar tomonidan mening va men bilan bog‘liq bo‘lganlarning ustiga eng shiddatli qoralovlar yog‘dirildi. Bizning niyatlarimizga hujum qilindi, tamoyillarimiz noto‘g‘ri talqin etildi, fe‘l-atvorimiz badnom qilindi.” Vaqt o‘tdi, va 1844 yil 21 mart ham Rabbimizning zohir bo‘lishisiz o‘tib ketdi. Ko‘ngilsizlik katta edi, va ko‘plar endi ular bilan birga yurmadilar. Shu paytdan avval, 1840 yildan boshlab, taxminan 200 000 millerit bor edi, ammo bu vaqtga kelib, atigi 50 000 kishi qoldi.

Miller shunday davom etdi: “Bundan avval, 1843-yilning kuzida, ayrim birodarlarim jamoatlarni Bobil deb atay boshladilar va Adventistlarning ulardan chiqib ketishi ularning burchidir, deb targ‘ib qildilar. Bundan men qattiq qayg‘uga tushdim. Buning ta‘siri nihoyatda yomon bo‘lgani bilan birga, men buni Xudoning Kalomini buzib talqin qilish, Muqaddas Yozuvlarni majburan boshqa ma‘noga burish, deb bildim.” Miller ikkinchi farishtaning xabari bilan kurashdi, bu esa unga haqiqiy Yarim tun nidosi xabarini qabul qilishni yanada qiyinlashtirdi. Bu amaliyot keng tarqaldi va jamoatlar ularga o‘z eshiklarini yopdilar, natijada dushmanlik paydo bo‘ldi hamda Adventistlarning aksariyati o‘z jamoatlaridan ajralib qoldi.

U e‘lon qilgan vaqt o‘tib ketgach, Miller aniq muddat borasidagi umidsizligini tan oldi, biroq imonini saqlab qoldi. U 1844 yil yozida, Yettinchi Oy harakatigacha, G‘arbdagi mehnatlarini davom ettirdi. U bu harakatda hech qanday ishtirok etmadi, faqat o‘n sakkiz oy avval Muso qonunidagi marosimlar o‘sha oyga ishora qilishiga doir yozilgan bir maktub bundan mustasno edi.

U bu mavzulardan bunday tarzda foydalanilishini ham, bunday dalillarga ishonish najot uchun sinovga aylanishini ham kutmagan edi. U 1844 yil 22 oktyabrdan ikki yoki uch hafta oldingacha bu harakat bilan hamfikir bo'lmadi. 1844 yil 6 oktyabrda Himesga yozgan maktubida Miller shunday deb yozgan edi: "Men yettinchi oyda ilgari hech qachon ko'rmagan bir ulug'vorlikni ko'ryapman... Endi, Egamizning nomi muborak bo'lsin, men Muqaddas Yozuvlarda bir go'zallikni, bir uyg'unlikni, bir moslikni ko'ryapmanki, buning uchun uzoq vaqt ibodat qilganman, ammo bugungacha ko'rmagan edim. Egamizga shukr qil, ey jonim. Birodar Snow, Birodar Storrs va boshqalar, ko'zlarimni ochishda vosita bo'lganingiz uchun barakali bo'linglar. Men deyarli uyga yetib keldim. Shon-sharaf, shon-sharaf, shon-sharaf, shon-sharaf."

Shundan so'ng, Miller Yarim tun nidosini qayta ko'rib chiqib, uni fanatizm deb atadi. Damsteegtning qayd etishicha, Snow Yarim tun nidosi xabarining asosiy tuzilmasini Millerning avvalgi ishlaridan olgan.

Snoning 1844-yil mart oyida nashr etilgan hisob-kitoblari 1844-yil 12–17-avgust kunlari bo'lib o'tgan Ekseter lager yig'ilishigacha deyarli e'tibor qozonmadi. O'sha yerda uning Masihning qaytishi uchun ko'rsatgan aniq sanasi ko'plab milleritlarni junbushga keltirib, ularning missionerlik sa'y-harakatlarini eng yuqori cho'qqiga olib chiqdi. Ularning javobi Yettinchi Oy harakati nomi bilan tanildi. Garchi millerit rahbarlari dastlab shubha bilan qaragan bo'lsalar-da, kutilgan voqeadan bir necha hafta oldin ular harakatga qo'shildilar hamda Snoning qarashlarini chop etish va qo'llab-quvvatlashga yo'l qo'ydilar.

Yarim tun Nidosi va Uning Oqibatlari

Ellen Whitening birinchi vahiyida Xudoning xalqi osmon sari boradigan yo'lda tasvirlangan bo'lib, ularning ortida Tungi faryod deb atalgan bir nur bor edi. Samuel Snow taqdim etgan xabar tushunilishi lozim. 1842-yil may oyida 300 nafar va'zgo'y uchun 300 ta jadval chop etildi. 1844-yil 22-martga kelib, birinchi umidsizlikdan so'ng, jadval chetga surildi va ko'plar harakatni tark etdilar. Qolganlar esa kutishlari kerak edi. Exeter lager yig'inida Snow Rabbiy 1844-yil 22-oktabrda, Poklanish kunida kelishini ko'rsatdi. Bu ularni xabarni e'lon qilishga undadi.

Jozef Beyts hikoya qilishicha, Ekseter lager yig'ilishidan so'ng, u poyezd vagonlari orasidan yurib o'tayotganida, "Mana, kuyov kelmoqda!" deya takrorlayotgan ovozlarni eshitgan. Bu harakat ikki oy ichida Amerika Qo'shma Shtatlari bo'ylab yoyilib, 1844-yil 22-oktabrdagi Buyuk Hafsalapirlikka olib keldi.

Damsteegt 1844-yil 28–29-dekabr kunlari bo'lib o'tgan, Himes va Miller ishtirok etgan Adventistlarning Low Hampton konferensiyasiga izoh beradi. Himes muqaddaslarni taskinlantirishga, nasroniy olamini uyg'otishga va gunohkorlarga najotni e'lon qilishga da'vat etdi. Oradan bir necha hafta o'tgach, Advent Press yana faoliyatini tikladi va Himes najot eshigi ochiq ekanini e'lon qildi. Miller asta-sekin "eshik yopildi" haqidagi keskin tushunchadan voz kechib, Midnight Cry haqidagi o'zining dastlabki qarashiga qaytdi. Xuddi o'sha oyning o'zida Ellen White o'zining birinchi vahiyini oldi; unda Midnight Cry'ni rad etganlar yo'ldan qulab tushishi ko'rsatildi. O'sha vahiy har qanday boshqa kishiga bo'lgani kabi, William Miller uchun ham edi.

Uilyam Millerning So'nggi Sinovi va Merosi

Ilk Yozuvlar, 257-betdan:

Shundan so'ng mening e'tiborim Uilyam Millerga qaratildi. U hayrat va ikkilanish ichida ko'rinardi hamda o'z xalqi uchun tashvish va iztirob ostida egilgan edi. 1844-yilda birlikda va mehr-muhabbatda bo'lgan jamoa o'z sevgisini yo'qotib, bir-biriga qarshi chiqib, sovuqlashgan, orqaga qaytgan bir holatga tushib borayotgan edi. U buni ko'rganida, qayg'u uning kuchini so'ndirar edi. Men yetakchi kishilar, ayniqsa Joshua Himes, uni kuzatib turganlarini va uning uchinchi farishta xabarini qabul qilib qo'yishidan qo'rqayotganlarini ko'rdim.

Ushbu kontekstdagi uchinchi farishtaning xabari — Shabbatdir. Miller osmondan kelayotgan nur tomon og'ar ekan, bu kishilar uning fikrini undan chalg'itish uchun rejalar tuzardilar. Insoniy ta'sir uni zulmatda ushlab turdi va haqiqatga qarshi turganlar orasida uning ta'sirini saqlab qoldi. Oxir-oqibat, Miller osmondan kelayotgan nurga — Shabbatga — qarshi ovozini ko'tardi. U o'zining hafsalasi pir bo'lishini tushuntirib bergan hamda o'tmishga nur va ulug'vorlik sochgan bo'lar edi, ana shu xabarni qabul qila olmadi. U ilohiy donolikka emas, insoniy donolikka tayandi. Mehnat va yosh tufayli zaiflashgan holda, uni haqiqatdan to'sib qolganlarga qaraganda u qadar javobgar emas edi. Gunoh ularning zimmasidadir. Agar Miller uchinchi farishtaning nurini ko'ra olganida, ko'p narsalar unga tushuntirilgan bo'lar edi. Ammo uning birodarlari unga nisbatan shunchalik chuqur sevgi izhor qilar edilarki, u o'zini ulardan hech qachon uzib keta olmasligiga ishondi. Xudo unga o'lim qudrati ostiga tushishga yo'l qo'ydi va uni haqiqatdan uzoqlashtirganlardan yashirib, qabrga pinhon qildi. Muso Va'da qilingan yurtga kirishidan oldin xato qilgan edi; xuddi shuningdek, Miller ham yaqinda samoviy Kan'onga kirish arafasida turganida xato qildi. Boshqalar uni bunga olib keldilar; buning hisobini ham boshqalar berishlari kerak. Ammo farishtalar Xudoning bu xizmatkorining qadrli tuprog'ini qo'riqlamoqdalar va u oxirgi karnay sadosi yangraganda chiqib keladi.

Xulosa: Bugungi kun uchun saboqlar

Xulosa qilib aytganda, William Miller dunyoning oxiridagi Yettinchi kun adventistlarini timsollaydi. Ellen White'ning birinchi vahiyi uning o'z davridan ko'ra ko'proq bizning kunimiz uchundir. Dunyoning oxirida Yettinchi kun adventistlari Yarim tun nidosining nurini rad etadilar. Yarim tun nidosining nurini faqat shu tarixni anglash orqali tushunish mumkin. Birinchi hafsalasi pir bo'lish Millerchilar harakatini noto'g'ri sabablar bilan unda bo'lganlardan pokladi va xalqni ularni Eng Muqaddas Joyga olib kiradigan sinov tajribasiga tayyorladi. Birinchi hafsalasi pir bo'lishga kelganlar faqat 1844-yil 22-oktabrgacha kutsalargina muborakdirlar. Bu vaqt Xudo tomonidan O'zi Eng Muqaddas Joyga yig'adigan bir xalqni yetishtirish uchun belgilangan. Yarim tun nidosini rad etish va yo'ldan qulab tushish butun ushbu tarixni rad etish demakdir.

Uilyam Miller uchta xatoga yo'l qo'ydi, va biz hamisha uch sinov bilan sinalamiz. Uning birinchi xatosi 1844-yil dekabrda Yarim Tun Nidoini rad etishi edi. Ikkinchisi esa Xudoga emas, odamlarga quloq solgani bo'lib, bu uni uchinchi xatosiga olib bordi: Shabbatni rad etishga. Dunyoning oxirida Yettinchi kun adventistlari o'z rahbarlariga quloq solganlari sababli Yarim Tun

Nidosining tarixini va qadimiy yo‘llarga qaytish da’vatini rad etadilar. Shu tariqa ular o‘zlarini hayvonning tamg‘asiga tayyorlaydilar, Millerning uch bosqichli sinov jarayonini takrorlaydilar; bu jarayon esa ularning Yarim Tun Nidosining xabari va tarixiga qanday munosabatda bo‘lishidan boshlanadi.

Birinchi umidsizlikdan ikkinchi umidsizlikkacha bo‘lgan tarixni qamrab oladigan faqat ikki bashorat bor: 2300 kun (“Vahiy kechiksa ham, uni kut”) va 2520. 2520ni rad etish — Yarim Tun Faryodini rad etishdir. Yarim Tun Faryodini rad etish esa pastdagi yovuz dunyoga eltuvchi yo‘ldan qulab tushishdir.

Bu masalani keyingi taqdimotda batafsilroq ko‘rib chiqamiz.